

ղալը ասիական գաւառաց մէջ, հարկաւ կը ստիպէին Հայոց փնտռել իրենց համար ապահով ապաստանարան Տաւրիոյ յունական մասին մէջ և այլ հեռաւոր տեղուանք:

Ռայնալդի գրածին նայելով¹, Ղրիմեցի Հայկազունք ի փոքր Ասիոյ եկած են. բաց աստի յաճախակի յարաբերութիւնք ասիական Սև ծովուն նաւահանգստից, Ղրիմեցի նաւահանգստից հետ, անշուշտ իրենց կը քաշէին վաճառական Հայերը որք մինչև ցայսօր նշանաւոր են մեծ յարմարութեամբ ի տուրիառս:

Հուսկ յետոյ, Հայոց գոյութիւնը ի Սուտաղ շատ առաջ է քան այն թուականը, զոր կը ցուցանէ մեզ Արդութեան սրբազանը Հայոց ի Կաֆա բնակութիւն հաստատելու մասին. զի յոյն Յայսմաւուրքի մի յիշատակարան, որ արդէն շատ հեղ յիշուած է, կը հաւաստէ մեզ այդ իրողութիւնը:

Այդ յիշատակարանին հեղինակը կ'աւանդէ որ՝ մինչդեռ 1292 ին զատկական տօնը հանդիպած է ապրիլի 6ին, Հայք տօնած են ամսոյն 16 ին ծաւազատիկ:

Արդէն առաջուրն է շատ անգամ ունեցել են Յոյնք և Հայք մեծամեծ բանակաւք զատկական թուականի մասին: 1006 ին նոյնպէս Յոյնք տօնած են Ս. Յարութեան տօնը ի 6 ապրիլի, մինչ հայ տուամարը յետաձգել է ի 13 նոյն ամսոյն: Այս պատճառաւ Մատթէոս Ուռհայեցի յանդիմանած է զՅոյները, որք իրենց յոխորտ յամառութեամբ

1. Nec Armeni.... qui a Saracenīs suis pulsi sedibus in Taurica Chersoneso agebant etc. Annal. Eccles. a. a. 1318